

18/6 19³⁰

Boskovice

zámek, hudební salon

Quatuor Diotima

Yun-Peng Zhao, Léo Marillier / housle

Franck Chevalier / viola

Alexis Descharmes / violoncello

Koncertu udělil záštitu J. E. velvyslanec Francie v ČR
Stéphane Crouzat.

Ve spolupráci

téma Býti kvartetem

1

Program

Pierre Boulez (1925–2016)

Livre pour quatuor / Kniha pro kvarteto (výběr)

1a. Variation – Vivo

1b. Mouvement – Moderato

Gérard Pesson (nar. 1958)

Smyčcový kvartet č. 2 „Bitume“

Claude Debussy (1862–1917)

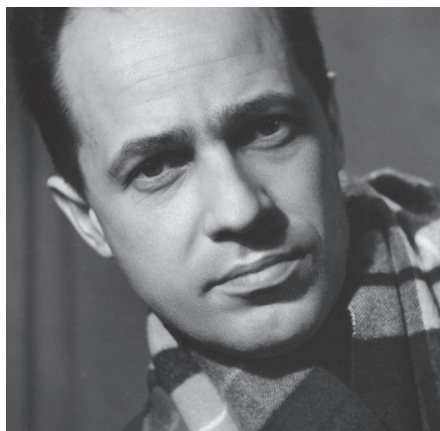
Smyčcový kvartet g moll, op. 10

Animé et très décidé

Assez vif et bien rythmé

Andantino, doucement expressif

Très modéré – Très mouvementé et avec passion

Francouzský skladatel, dirigent, klavírista a pedagog **Pierre Boulez** (1925–2016) bezesporu patří k nejvýraznějším postavám seriální hudby a tzv. poválečné, druhé či post-avantgardy druhé poloviny 20. století. Představují-li jeho pozdější díla vrchol přísně organizovaného hudebního myšlení, pak *Livre pour quatuor / Kniha pro kvarteto* zachycuje okamžik jeho zrodu. Smyčcový kvartet vznikl v letech 1948–1949 jako radikální pokus mladého skladatele proměnit tradiční komorní žánr v laboratoř nových možností zvuku, rytmu a formy. Úvodní části *1a* a *1b* otevírají dnešní večer jako manifest neklidné poválečné moderny – hudby plné roztříštěných gest, prudkých kontrastů a neustále se proměňujících vztahů mezi jednotlivými hlasy.

Kniha pro kvarteto na skladatelovo přání dlouho chyběla v jeho katalogu a na veřejnosti zazněla více než čtyřicet let po zrodu projektu, ne-li v kompletní a definitivní verzi, alespoň v takové, kterou skladatel přijal. Boulez se k partituře po celý život vracel, opakovaně ji revidoval a nikdy ji nepovažoval za definitivně uzavřenou, přesto dílo zůstává jedním z klíčových mezníků poválečné kvartetní literatury.

Quatuor Diotima vloni oslavil sté výročí Boulezova narození vynikající nahrávkou *Knihy pro kvarteto* pro label Pentatone. V kontextu dnešního programu skladbu můžeme vnímat jako článek pomyslného oblouku mezi Debussyho mladistvým osvobodováním zvuku od romantických konvencí v jeho jediném smyčcovém kvartetu a soustředěným nasloucháním usazování zvuku v čase a jeho vrstvení ve *Smyčcovém kvartetu* č. 2

Gérarda Pessona (nar. 1958). Francouzský klavírista, skladatel a pedagog v něm proměňuje smyčcový kvartet v médium pomalé expozice, ve kterém se hudba rodí podobně jako obraz v dírkové komoře – postupným usazováním světla na citlivém povrchu přírodního asfaltu zvaného *bitumen*. Zvuk tedy nevzniká jako jednorázové gesto, ale jako dlouhý proces záznamu, v němž se vrstvy paměti, šumu a pohybu neustále překrývají a převracejí. V závěru se pak hudba propadá do zvláštního stavu akcelerované serenády, jako by se expozice času vydala sama sobě naproti; proto autor dal svému kvartetu podtitul *Sérénade chevauchée / Cválající serenáda*.

Smyčcový kvartet g moll **Clauda Debussyho** (1862–1917), jediná jeho skladba tohoto druhu, vznikl roku 1892, v období, kdy dvacetiletý skladatel zkomponoval svou proslulou symfonickou báseň *Prélude à l'après-midi d'un faune* (*Preludium k Faunovu odpolední*) podle Stéphanu Mallarméa. Zatímco touto symfonickou básní otevřel novou etapu své tvorby v moderním duchu, ve smyčcovém kvartetu je ještě cítit klasicko-romantické dědictví, především ve čtyřvěté formě celku a ve struktuře jednotlivých vět, jinak však už slyšíme svobodného a s lehkostí tvořícího skladatele pracujícího s detaily a jemnými odstíny zvukových barev. Inovací je i jádro hlavního tématu objevující se v obměně také ve druhé větě, nebo výběr tónového materiálu, který obohacuje Debussy o církevní tóniny, o vlivy hudby Orientu a další inspirace.

*Eva Dittrichová
Vlasta Reittererová*

foto: Michel Nguyen

Quatuor Diotima, jedno z nejvyhledávanějších smyčcových kvartet současnosti, vzniklo před třiceti lety z iniciativy čtyř absolventů pařížské vysoké školy Conservatoire National Supérieur de Musique et de Danse. Jeho název má dvojitý význam: Diotima jako alegorie německého romantismu – tak pojmenoval Friedrich Hölderlin ve svém díle Hyperion svou múzu a celoživotní lásku – a jako symbol současné hudby, konkrétně v díle Luigiho Nona *Fragmente-Stille, an Diotima*.

Kvarteto úzce spolupracovalo a spolupracuje s některými z největších tvůrčích osobností druhé poloviny 20. století, mezi nimiž jsou Pierre Boulez a Helmut Lachenmann. Zadalo a podnítilo vznik děl současných brilantních skladatelů, jako jsou Toshio Hosokawa, Miroslav Srnka, Alberto Posadas, Mauro Lanza, Gérard Pesson, Rebecca Saunders, Misato Mochizuki nebo Tristan Murail. V návaznosti na tuto činnost v oblasti současné hudby vnáší Quatuor Diotima nový pohled na romantická a moderní mistrovská díla, zejména Beethovenova, Schubertova, skladby Druhé vídeňské školy či na hudbu Janáčkovu, Debussyho, Ravelovu a Bartókovu.

Svou rozsáhlou diskografii kvarteto obohatilo v roce 2023 příchodem k labelu Pentatone nahrávkou věnovanou György Ligetimu a sklídilo nadšené ohlasy. Podle časopisu Gramophone by se: „... toto nové album kvarteta Diotima mělo v dohledné budoucnosti stát referenčním albem s Ligetiho smyčcovými kvartety.“ Následující dvě CD s díly Antona Brucknera, Friedricha Kloseho a Pierra Bouleze byly oceněny cenou Zlatou ladičkou časopisu Diapason a Grand Prix od Deutsche Schallpaten Kritik. Vloni vyšlo album věnované Helmutu Lachenmannovi, před dvěma týdny pak trojalbum s Beethovenovými pozdními kvartety, chystají se nahrávky kvartetů Misato Mochizuki a Kaiji Saariaho.

Od roku 2021 Quatuor Diotima nově sídlí ve francouzském regionu Grand Est, neboť jeho hluboké kulturní vazby s Německem a Švýcarskem korespondují s repertoárem a partnery kvarteta v Porýní. Tato rezidence umožňuje kvartetu rozvíjet vlastní jarní kvartetní akademii ve spolupráci s Cité Musicale v Métách. Další četné pedagogické aktivity kvarteta zahrnují např. post přidruženého umělce Akademie festivalu v Aix-en-Provence,

mistrovské kurzy na University of California, Los Angeles, York University, Královské konzervatoři v Kodani, Ústřední konzervatoři v Pekingu nebo Akademii Impuls v Grazu.

Quatuor Diotima je vítaným hostem prestižních sálů a významných koncertních cyklů a festivalů po celém světě. 30. výročí existence kvarteto oslavilo uměleckou rezidencí v Théâtre des Champs-Élysées, v jubilejní sezoně se dále kromě evropských koncertů v Berlíně (Pierre Boulez Saal), v Londýně (Wigmore Hall), Hamburku (Elbphilharmonie) či Madridu (Círculo Bellas Artes) představilo také v Arménii, Mexiku, Kolumbii, Číně a Japonsku. Při těchto příležitostech byly uvedeny světové premiéry děl Any Lary, Georgese Aperghise, Christiana Masona a Dimitriho Kourliandského.

www.festivalcm.cz